

ORNIS FENNICA

1929

SUOMEN LINTUTIETEELLISEN SEURAN JULKAISEMA
UTGIVEN AV ORNITOLOGISKA FÖRENINGEN I FINLAND

N:o 4

Toimittajat: tri *Ivar Hortling*, Helsinki —
Kulosaari, maist. *Einari Merikallio*, Kerava.

Toimituksen osoite: tri *Ivar Hortling*, Helsinki —
Kulosaari.

Vuosikerran tilaushinta: Smk. 50:—, ulko-
maille Smk. 50:—

Redaktörer: dr *Ivar Hortling*, Helsingfors —
Brändö, mag. *Einari Merikallio*, Kerava.

Redaktionens adress: dr *Ivar Hortling*, Helsingfors —
Brändö.

Prenumerationsavgift per årgång: Fmk 50:—
till utlandet Fmk 50:—

Bezugspreis für Abonnenten im Ausland Fmk 50:—

Anteckningar från en resa till Aspskärs skyddsområde ¹⁾.

Av IRMER FORSIUS.

I Nyländska skärgårdens östra del vid det yttersta havsbandet ligger en komplex av skär, vilken sedan 1923 på enskilt initiativ bevakats för skövling av fågelstammen. Den ligger, närmare angivet, ca 29 km i SSE riktning från Lovisa stad och i omedelbar närhet av Orrerungs lotsplats.

Själva Aspskärskomplexen utgöres av fem skär, som ägas av fiskarna Andersson från Sandö och Bästö. Dessutom omfattar skyddsområdet det av häradshövding Thuring disponerade Haverörn, beläget 1.5 km i W riktning från Aspskären.

Haverörn är ett skoglöst, huvudsakligast av stenkummel uppfyllt skär, som utgör häckplats för kolonier av tordmular och grisslor.

Av Aspskären äro Aspskär, det största av komplexens skär, delvis Enskär och Västerbåken, trädbevuxna, medan växtligheten på Aspskärs ör och Aspskärs kubb, delad i Västerkobben och Österkobben, endast utgöres av täta ensnår och frodig gräs- och örtvegetation.

Då i denna artikel även utom skyddsområdet belägna skär komma att beröras, nämner jag Hamnskär, beläget 7 km WSW om Aspskär, och Söderskär 9 km ostvärt om Aspskär, vilka till sin natur påminna om tidigare nämnda trädbevuxna skär; de grusiga och steniga Hamnskärs Österbådan och Skarvarna, fyra låga ör 4 km NW om Aspskären, samt den öppna Österhällen vid Orrerung.

Under mina sommarferier besökte jag Aspskärstrakten 13—16. VI 29 tillsammans med prokurist J. Lodman, som även senare

¹⁾ Klicheerna bekostade av förf. och J. Lodman.

Charadrius hiaticula, ungar och ägg. Aspskärsören
16. VI 29.

Foto Lodman.

gjorde en utflykt dit med fotografering av fåglar och fågelbon som mål. Denna färd blev en upplevelse för mig tack vare det strålande sommarvädret och den fläkt av intresse för fåglar och fågelskydd, som slog emot en varhelst man kom i beröring med Lovisa stads och dess skärgårds befolkning. Därför beslöt jag även att sammanställa mina anteckningar från färden.

Tidigare har artisten J. Grönvall, vilken, själv Lovisabo, varit med om att organisera skyddet av Aspskärsområdet och frivilligt bevakat det för äggplundrare, gjort det bekant i vida kretsar genom föredrag och skioptikonbilder, och den i Svartbäck skärgård omkomna filmfotografen L. Laakso har tagit där några filmer. Dock kan denna min redogörelse måhända påräkna ett visst intresse, om också tiden varit otillräcklig för en grundlig undersökning.

Resans konturer voro för övrigt: 13. VI besöktes Österbådan, Hamnskär och Haverörn, 14. VI Söderskär, Österhällen och Långörn invid Orregrundss lötsplats. — Under dessa färder gjorde oss herr F. Grönvall, broder till artisten, sällskap. — 15. VI undersöktes Aspskär, Aspskärs ör och Västerkobben, 16. VI Österkobben, och på hemväg samma dag Nätiskarv, Vattuörn, Långörn och Rundörn.

Under färden antecknades 38 fågelarter, av vilka minst 7 arter äro att anse ss. tillfälliga, och 326 kullar med ägg eller ungar.

Corvus c. cornix antecknades på äggningsfärder, Hamnskär 1 ex., där bl. a. ett viggbo plundrats, samt Söderskär 2 exx. Har

speciellt efterhållits av fågelvänner, varför den ej mera torde häcka inom området.

Sturnus v. vulgaris bebodde tvenne starholkar på Enskär flitigt matande sina snart flygfärdiga ungar.

Fringilla c. caelebs. Ett par, som torde haft bo, antecknades på Söderskär, och sång hördes på Långörn.

Anthus pratensis iaktogs parvis på Enskär, Aspskär, Öret, Söderskär och W-kobben. Torde redan i allmänhet haft ungar, att döma av funna skal och att en del syntes föra mat i näbben. Ett antmärkningsvärt bofynd på W-kobben förtjänar att närmare beröras. Boet, som hittades 15. VI var beläget i vinkeln av en bergavsats och var skyddat av enkvistar. Det var påfallande djupt, byggt av fina gulnade grässtrån, utan tagel, och innehöll 5 ägg, vilka till färgen påminde om vit marmor med enstaka grå prickar vid tjockändan. Tvenne ägg saknade t. o. m. helt och hållet prickar.

Motacilla a. alba antecknades rätt allmänt, ss. på Haverörn, Söderskär, Långörn (tre olika ställen) Västerbåken, Aspskär (2 ställen), Öret, W- och Ö-kobben, Österhällan och Skarvarnas Rundörn. På sistnämnda ställe hittades ett bo under en enbuske med 5 dunungar.

Phylloscopus trochilus sjöng på Enskär, Hamnskär och Västerbåken.

Sylvia c. communis uppehöll sig flitigt sjungande kring vaktkojan på Enskär där vi hade vårt nattkvarter.

Sylvia c. curruca sjöng på Hamnskär och Långörn.

Hippolais icterina. Ett exemplar uppehöll sig till vår överraskning på den endast av gråtrut och någon tärna bebodda Öserbådan i yttersta havsbandet.

Oenanthe æ. ænanthe. Ett par bebodde respektive Hamnskär, Långörn och W-kobben, samt 3 par Aspskär.

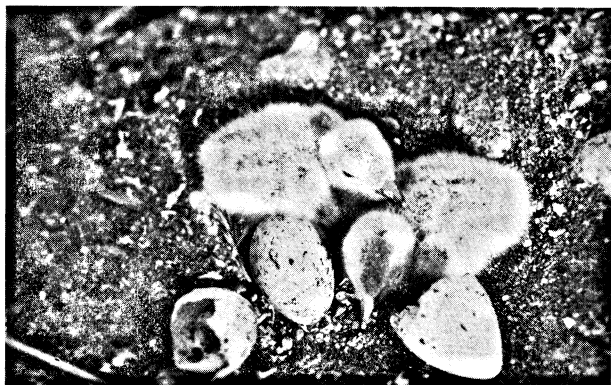
Phoenicurus ph. phoenicurus. Hona iaktogs på Hamnskär.

Hirundo r. rustica förekom blott på strövtåg från Orregrund.

Delichon u. urbica hade däremot för avsikt att bygga bo under vaktkojans tak på Enskär, dit ett par anlände 15. VI och ytterligare ett annat par 16. VI.

Asio f. flammeus. Ett ex., som torde tillhört denna art flög upp från marken på Hamnskär.

Anser anser 5 ex. lyfte vid Österbådan. Dessutom hade fiskaren G. Karlsson ofta iakttagit grågäss i närheten av Tåktarn,

Skräntärnans nykläckta ungar. Skarvens Rundörn
16. VI 29.

Foto Lodman.

bl. a. 11 ex. 8. VI och funnit ett bo på Tåktarns Grönörn de sista dagarna av maj. Detta hade då innehållit 6 ägg. På anvisning av ovannämnda fiskare besökte Lodman platsen 18. VI. Ungarna voro då kläckta, men en del av dunkransen och ett rötägg lågo kvar i boet.

År 1922 häckade grågåsen på Hudö, enligt uppgift av J. Grönvall. Enligt fiskarnas utsago häckade i år på nämnda ö 5 à 6 par grågäss.

Nyroca fuligula förekom ännu ofta parvis. Redan vid ankomsten till Aspskär antecknades 5 par i sundet mellan Enskär och Aspskär, där arten helst vistades. Dessutom iakttogos ytterligare några par eller enstaka hannar vid Aspskär. — Följande bofynd gjordes: Västerbåken, övertäckt bo med 10 ägg i *Veronica longifolia*-tuva samt hona och bo med 11 ägg i grästuva och tvänne av högvatten förstörda ägg invid detsamma Aspskär; hona, som låtsade vara vingskadad lyfte ur sitt bo i ljung med 9 ägg (föregående år bo på samma fläck); hona ur bo i kråkristuva (7 ägg) och hona ur bo i grästuva (9 ägg). W-kobben; hona ur bo med 9 ägg. Ö-kobben; hona ur bo i grästuva innehållande 12 ägg; hona ur bo i enbuske (8 ägg) och hona ur bo i *Spiraea*-tuva, som innehöll 13 ägg.

Samtliga bon, utom två, befunno sig invid vattenpussar på skären.

Bucephala c. clangula 2 hannar antecknades 20. VI vid Aspskär (Lodman).

Clangula hyemalis 5 ex. passerade över Österbådan, och enligt L o d m a n hördes allsång vid Äspskär ännu 20. VI.

Oidemia f. fusca förekom liksom viggen i allmänhet parvis, varför äggläggningen ännu torde pågått. Följande anteckningar gjordes, men förekomsten av arten torde vara större än dessa utvisa. Enskär 2 par, Klyvö 2 par, Hamnskär 2 par, Österhällan 1 par, Långörn 2 hannar och 1 par, Äspskär 1 hane och 1 par. — Bofynd, Äspskär: hona ur bo under krypen innehållande 7 ägg. Ö-kobben: hona ur bo under enbuske (9 ägg).

Somateria m. mollissima. Ejdern synes förekomma rätt allmänt i skärgården utanför Lovisa. Enligt hörsägen skulle den häcka ännu längre österut, åtminstone till Boistö. Anmärkningsvärt är att även hannar ännu förekommo och att många honor föreföllo att vara utan bo (äggning?). Arten antecknades: Österbådan 2 hannar och 2 honor, Hamnskär och Haverörn (se bofynd), Söderskär 3 hannar och 3 honor, Västerbåken 2 honor, Enskär 1 par, Skarvarnas Långörn hona och Rundörn 2 honor. Dessutom iakttog L o d m a n 6 ådor 18. VI vid Tåktarn, där åtminstone tvänne bon voro kända. — Bofynd, Hamnskär: hona i bo under enbuske 5 ägg, Haverörn: hona och bo med 4 ägg i tuva, Äspskär: bo bland stenar och landdriven vass med 5 ägg, samt hona ur bo med 6 ägg på Västerbåken 21. VI (L o d m a n).

Utan tvivel är skyddet av stor betydelse för artens utbredning mot öster.

Mergus m. merganser. Enskär 2 hannar, Österbådan 5 ex., Österhällan 5 hannar och 3 honor och ytterligare 3 ex. Vidare vid Västerbåken och Skarvarnas Vattuörn 1 ex. — Bofynd, Haverörn: en hona ur bo under enbuske (10 ägg), Västerbåken: hona sågs flyga ur holk tvenne dagar å rad, äggen ej räknade, samt hona ur bo i en buske strax invid föregående bo (8 ägg).

Mergus s. serrator. Enskär: 2 honor och 1 hona, Hamnskär: 1 hona och urdruckna ägg, Haverörn: 3 ex., Söderskär: 2 ex., Långörn: 3 ex., Västerbåken minst 5 ex., Äspskär: 4 par. Dessutom Öret, Österkobben, Skarvarnas Vattuörn: 3 ex. och Långörn 7 ex. — Bofynd, Äspskär: en hona, som låg i sitt bo under en stor sten (föregående år på samma ställe), lämnade ej boet, varför kulens storlek ej antecknades. Öret: hona ur bo i ljung (8 ägg). På Österkobben torde 3 bon hava varit gömda i tätt enbuskage, därför 3 honor flögo ut. Ett som påträffades innehöll 13 ägg. På

Skräntärna.

Foto Lodman.

Enskär låg en hona på ägg i granbuskage 21. VI (Lodman).

Colymbus a. arcticus. 12. VI iaktogs 1 ex. under färden till Aspskär.

Colymbus s. stellatus var däremot allmännare än föreg. och liksom denna säkerligen tillfälligt förekommande. 1 ex.

sågs 13. VI vid Sälaklackarna, 3 ex. mellan Orregrund och Söderskär 14. VI 4 ex. samma dag vid Enskär och 1 ex. vid Skarvarna 16. VI.

Charadrius h. hiaticula förekom talrikast på holmarna kring Aspskär, där ingen brist på grusiga lokaler rådde. Den antecknades på följande ställen: Långörn ett oroligt par, Aspskär 2 par, Öret 2 par och Skarvarnas Rundörn ett par. — Kullar antecknades: Öret, 4 ägg på grusig och lavklädd mark, ungarna kläcktes 16. VI. Aspskär: tvenne någon dag gamla ungar, samma datum. Föregående år hittades bon med 3 och 1 ägg (Lodman). Arten söker utstuderat vilseleda människan i det den låtsar vara sjuk med hängande vingar och stjärt.

Charadrius dubius curonicus. Iaktogs den 15. VI och 16. VI på Öret samt 2 ex. på Aspskär 15. VI. Lodman iakttog arten på samma ställe ännu 21. VI.

1928 hade arten bo med 3 ägg på Aspskär, vilket framgår av Laaksos film

Arenaria i. interpres. Rorskarlen var allmän och antecknades: Hamnskär 2 par, Västerbåken 3 olika ställen, Aspskär 6 ex., Öret 1 par och W-kobben 1 par. — Bofynd, Söderskär: öppet bo (2 ägg) och skal av 1 ägg, Aspskär: bo i skydd av bräder och bråte (4 ägg), Öret: bo under enbuske (4 ägg), W-kobben: bo (4 ägg) skyddat av vinbärsbuske.

Tringa t. totanus var nästan lika allmän som föregående. Arten antecknades: Hamnskär 2 par, Långörn 1 ex., Västerbåken 1 ex., Aspskär 3 ex., Öret 2 ex. och W-kobben 1 par. — Bofynden inskränkte sig till följande två: Hamnskär öppet bo (3 ägg) och W-kobben bo med 4 ägg som kläcktes 20. VI.

Hydroprogne caspia. Glädjande var att anträffa något par av arten på flere skär i trakten, ehuru glädjen i viss mån dämpades

av att endast en kull till följd av äggandet anträffades. Skräntärnan lät höra sitt kärva skri på Hamnskär (1 par), Österhällan (1 par), Haverörn (1 par), Långörn (1 ex. från Österhällan?) och Rundörn (1 par). — Två nykläckta ungar och ett ägg lågo i sanden på Rundörn.

Sterna h. hirundo och *macrura* förekommo vardera inom området, men på grund av den korta tiden, som stod till förfogande blev det ej klarlagt, i vilken proportion arterna förekommo. Dock föreföll *hirundo* allmännare. Tärnor antecknades: Österbådan ca. 10, Hamnskär ca. 60, Söderskär ca. 30, Österhällan ca. 30, Långörn ca. 40, Västerbåkens örn ca. 10, Aspskär 25, Öret ca. 30, W-kobben 15 ex., Österkobben några. Nätiskarven ca. 40, Vattuörn ca. 30 och Rundörn över 60 ex. — Bofynd: 110 bon med ägg.

Anmärkningsvärt var ett näste på Vattuörn innehållande 4 ägg. Av färgen att döma torde dock ett av äggen härstamma från annat exemplar. I ett bo innehållande 5 ägg som jag antecknat på Grisselhäll, Sveaborgs fästningsområde 24. VI 27 var förhållandet det samma, således att man på färgen kunde skilja 3 + 2.

På Rundörn där skillnaden mellan tärnor och tärnbon föreföll väl stor, torde äggningen hava spelat sin sorgliga roll.

Larus a. argentatus förekom på endel mindre ören, främst Österbådan, där 9 ex. antecknades. Vidare på Haverörn 1 par, Österhällan vid Orregrund 1 par och Skarvarnas Vattuörn 1 par, som årligen byggt bo på det därstädes befintliga sjömärket. — Häckningsförhållanden: Österbådan 4 bon bland stenarna samt 8 ungar, de flesta nykläckta, och 3 ägg. På Haverörn antecknades en unge. På Vattuörn fanns en stor unge och ett rötägg i boet.

Larus f. fuscus var den allmännaste måsarten. Vid Enskär antecknades några exemplar, Österbådan ca 15, Hamnskär 56, Haverörn 20, Söderskär ca 40, Långörn ca 10, Västerbåken 62, Österhällan ca 40, Aspskär ca 30, Ö-kobben ca 15, W-kobben 10, Nätiskarven 31, Skarvarnas Långörn 1 par och Rundörn 10 ex. — Allt i allt antecknades 123 bon innehållande ägg och ungar. Äggens grundfärg skiftade såväl i brunt som grönt, och i flere bon kunde ett till grundfärgen avvika från de övriga. I ett bo på Österhällan förekom ett enfärgat ägg i blekgrön färgton.

Larus c. canus förekom mindre talrikt än föreg. Bona voro sällan i omedelbar närhet av sillmåsens bon, utan båda arterna bebodde avgränsade områden. Fismåsbona lågo i allmänhet lägre

Mergus merganser lämnar
holken. Västerbåken
15. VI 29.

Foto Lodman.

i flock granska fridstöraren på nära håll, antingen man var i båt eller på land.

Den antecknades: Enskär enstaka, Sälaklackarna 7 ex., Hamnskär 36 ex., Haverörn ca 60 ex., Söderskär över 60, Orrregrunds Österhällen 60—70 ex. Nätiskarven 2 ex. Dessutom mötte man arten flerstades på fjärdarna. — Äggfynd: Österhällen 1, 1, under flata klippblock.

Kolonierna hava tidigare år uppskattats till betydligt större. Lättast är exemplaren räknade vid lugnväder — vid våra färder gick sjö — och flere torde inte besvära sig ut ur labyrintherna under de väldiga stenblocken. Tordmulekolonien utanför Lovisa är dock värd att beaktas.

Uria g. grylle. Grisslan förekom snart överallt inom området och häckade även, där lämpliga boplatser förefunnos, överallt. Ägg antecknades dock — likasom föregående art — sällan, emedan tiden ej tillät närmare granskning av de vidsträckta och svårundersökta stenrösen. Däremot flögo talrika grisslor ut från boplatserna och de placerade sig i flockar längs stränderna. Exemplarens antal få utgöra exponent för förekomsten. Antecknades: Enskär 6 ex., Sälaklackarna 5 ex., Österbådan enstaka, Hamnskär ca 10 ex., Haverörn ca 60 ex., Söderskär 36 ex., Österhällen några, Långörn 39 ex., Västerbåken 47 ex., Aspskär 38 ex., Öret ett par ex., W-kobben 8 ex., Ö-kobben 10 ex. och Skarvarna 11 ex. Äggfynd: Haverörn 2, 2, Västerbåken 1, 1, 1.

placerade bland strandstenarna, ofta kringvuxna av strandvegetationen och aldrig under enbuskar. Däremot hittades några bon uppe på stenar. — Antecknades: Hamnskär ca 15 ex., Haverörn 2 ex., Långörn 4 ex., Västerbåken över 20 ex., Aspskär ca 20 ex., W-kobben ca 10 ex. och Ö-kobben jämväl 10 ex. — Inalles gjordes 49 bofynd med ägg och ungar. Anmärkningsvärt var ett bo på Hamnskär innehållande 3 ägg, av vilka två voro enfärgat blekgröna.

Alca torda, som av ortbefolkningen kallas „Häver“, var en vanlig företeelse nästan överallt inom området och försummade ej någonsin att en och en eller

Fratercula a. arctica. 1 årsgammal fågel, som länge lät sig studera genom kikare och tub, simmade och dök på gott skotthåll 14. VI vid Söderskär, där den förmodligen hamnat i sällskap med den därstädes häckande „törd“ — kolonien.

Näst grågåsboet på Tåktarns Grönörn var denna vilsekomna lunnefågel den angenämaste bekantskapen från Lovisatrakten i sommar.

Lyrurus tetrrix häckade såväl 1928 som 1929 på Aspskär och Enskär (J. Grönvall).

Antalet inemot 1,700 fåglar, som under 4 somardagar antecknades inom Aspskärs skyddsområde och närliggande skär, giver en föreställning om vad trakten kan bjuda fågelvännen. Det arbete till fromma för fågelstammen, som där presteras, är därför värt allt erkännande icke minst med hänsyn till att utbredningsgränsen i Finska viken mot E för flere arter — åtminstone enligt nu känd litteratur — tangerar Aspskärstrakten.

Fiskmåsbö, 2 enfärgade, ljusa ägg.
Hamnskär 13. VI 29.

Foto I. Forsius.